

Asia: VN/20572/2025

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi määräaikaisesta henkilöautojen romutuspalkkiosta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pormestari antoi liikenne- ja viestintäministeriölle seuraavan lausunnon hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle laiksi määräaikaisesta henkilöautojen romutuspalkkiosta vuosille 2026 - 2027:

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi määräaikainen laki ajoneuvojen romutuspalkkiosta vuosille 2026 - 2027. Esityksen tavoitteena on vauhdittaa uusien autojen kauppaa sekä edistää autokannan uudistumista, minkä arvioidaan parantavan liikenneturvallisuutta ja mahdollisesti edistävän liikennesektorin päästövähennyksiä.

Romutuspalkkiokampanjaan 2026 - 2027 on varattu 20 miljoonaa euroa. On hienoa, että valtio varaa rahoitusta 12 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisessä romutuspalkkiokampanjassa 2020 - 2021. Esitys nykyisessä muodossaan ei kuitenkaan riittävän vaikuttavasti edistä päästövähennystavoitteita. Vaikuttavuutta olisi mahdollista lisätä vain vähäistä lisävalmistelua edellyttävillä muutoksilla. Helsingin kaupunki pitää siksi tärkeänä, että romutuspalkkion saamisen ehtoja tarkastellaan uudelleen.

Liikenteestä aiheutuvien hiilidioksidipäästöjen vähentäminen on ensiarvoisen tärkeää ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Helsingin kaupunki vähentää hiilidioksidipäästöjä kunnianhimoisesti. Parhaillaan päätöksenteossa olevassa esityksessä kaupunkistrategiaksi 2025 - 2029 tavoitellaan päästöjen vähentymistä 85 prosentilla vuoteen 2030 vuoden 1990 tasosta. Helsingillä on nettonollapäästötavoite vuoteen 2040. Liikenne on noussut Helsingin suurimmaksi päästölähteeksi vuonna 2025 ja sen osuuden on ennustettu olevan 60 % kaikista suorista päästöistä vuonna 2030. Liikenteen päästöjen vähentäminen on erittäin keskeistä, ja myös valtion keinot ovat välttämättömiä tavoitteiden saavuttamiseksi.

Romutuspalkkion myötä vauhditetulla autokannan uudistumisella voidaan odottaa olevan myönteisiä vaikutuksia myös ilmanlaatuun ja melutilanteeseen, mikä on Helsingin tavoitteiden mukaista. Tämänkin vuoksi Helsingin kaupunki painottaa, että romutuspalkkion saamisen ehtoja on tarkasteltava uudelleen, jotta kannustimella olisi tosiasiallisia myönteisiä vaikutuksia ilmanlaatuun ja meluun.

Romutuspalkkion vaikuttavuuden parantaminen

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että valtio maksaisi romutuspalkkiota 2500 euroa, kun vanhan romutetun auton tilalle hankitaan uusi nollapäästöinen henkilöauto, ja 2000 euroa, kun hankitaan alle 140 g/km (WLTP) hiilidioksidia päästävä henkilöauto. Ehtoja perustellaan teknologianeutraaliudella ja autokaupan vauhdittamisella.

Esityksestä poiketen Helsingin kaupunki pitää tärkeänä, että romutuspalkkio suunnattaisiin ainoastaan nollapäästöisille henkilöautoille eli käytännössä täyssähköautoille. Päästöttömään liikenteeseen siirryttäessä liikenteen sähköistyminen on selkein pitkän aikavälin kehityssuunta ja polttomoottoritekniologiasta tullaan luopumaan ensimmäisenä henkilöautoissa. Autoliikenteen sähköistyminen on keskeinen ratkaisu tieliikenteestä aiheutuvien päästöjen vähentämiseen, mihin myös Suomen valtio on sitoutunut. Valtion ei täten tulisi ohjata romutuspalkkiokampanjan kannustinrahaa polttomoottoriautojen hankintaan. Tämä ei tule vähentämään ilmastolle ja ilmanlaadulle haitallisia päästöjä vaan voi romutuspalkkiokampanjan ehdoissa esitetyn verrattain korkean hiilidioksidipäästörajan takia jopa lisätä niitä. Ajoneuvoliikenteen osalta teknologianeutraalius on kyseenalainen näkökulma, sillä muut teknologiat saavuttavat enimmillään vain noin 20 % täyssähkön energiatehokkuudesta käyttövoimana. Kaikki keinot, jotka nopeuttavat siirtymistä täyssähköön käyttövoimana vähentävät turhia kustannuksia ja nopeuttavat autokannan uusiutumista turvallisemmaksi ja päästöttömämmäksi myös tulevaisuudessa. Polttomoottoriauton hankintaan myönnettäväksi romutuspalkkioksi hallitus esittää 2000 euroa. Summa on 1000 euroa suurempi kuin vuosien 2020 - 2021 romutuspalkkiokampanjassa polttomoottoriauton hankintaan myönnetty summa. Koska ero nollapäästöisen ajoneuvon ja polttomoottoritekniologialla varustetun ajoneuvon hankkimiseen myönnetyllä romutuspalkkiolla on vain 500 euroa, todennäköistä on, että romutuspalkkiolla rahoitetaan jopa useampaa polttomoottoriauton kuin sähköauton hankintaa. Tämä todetaan myös hallituksen esityksessä, jossa kerrotaan Liikenne- ja viestintäviraston arvioineen esitetyllä romutuspalkkiolla hankittavan sähköautoja 38 prosenttia ja bensiiniautoja 43 prosenttia.

Polttomoottoriauton hankintaan myönnettävän romutuspalkkion ehdoksi hallituksen esittämä hiilidioksidiraja 140 g/km (WLTP) on hyvin korkea nykyiseen markkinatilanteeseen suhteutettuna. Helsingin kaupunki huomauttaa, että ehdotettu päästöraja on korkeampi kuin missään Suomen aiemmissa romutuspalkkiokampanjoissa (vuosina 2015, 2018 ja 2020 - 2021). Uusien autojen hiilidioksidipäästöt ovat laskeneet merkittävästi viime vuosina muun muassa EU:n autovalmistajille suuntaaman kiristävän ohjauksen takia. Vuoden 2025 alusta EU pudotti autovalmistajille suunnatun valmistajakohtaisen keskimääräisen CO₂-päästöjen ylärajan 93,6 g/km (WLTP). Hallituksen esityksessä ehdotettu 140 g/km CO₂-päästöraja voi kannustaa hankkimaan kooltaan suurempia autoja, mikä luo lisää painetta kaupunkien tilankäytölle ja pysäköinnille sekä Suomen tieverkolle. Henkilöautojen koon kasvaessa onnettomuudet ovat myös vakavampia, ja autojen koossa pitäisikin pyrkiä päinvastaiseen kehityssuuntaan. Lisäksi korkea päästöraja mahdollistaa uusien dieselkäyttöisten autojen hankinnan. Dieselkäyttöiset moottorit ovat erityisen ongelmallisia ilmanlaadun kannalta niistä aiheutuvien korkeiden typenoksidipäästöjen ja mikrohiukkasten takia.

Vuosien 2020 - 2021 romutuspalkkiokampanjassa kannustin suunnattiin täyssähköautojen lisäksi myös polttomoottoriautoille (alle 120 g/km CO₂). Helsingin kaupunki kuitenkin korostaa, että viidessä vuodessa sähköautojen toimintaympäristö on kehittynyt paljon ja esimerkiksi latauspisteiden määrä on kasvanut merkittävästi valtakunnallisella tasolla. Myös edullisempia sähköautomalleja on tullut ja tulee kiihtyvään tahtiin markkinoille.

Edellä mainituista näkökulmista olisi perusteltua, että kannustin suunnattaisiin henkilöautoista ainoastaan täyssähköautoille, kuten esimerkiksi Ruotsissa parhaillaan. Hallituksen esityksessä todetaan myös, että Ruotsissa romutuspalkkiota saa myös käytettynä ostettuun sähköautoon. Suuntaamalla romutuspalkkio myös käytettyihin nollapäästöisiin autoihin tukea todennäköisesti hyödyntäisivät myös vähätuloisemmat, koska käytettyjen autojen hankintahinta on selvästi matalampi kuin uusien sähköautojen. Myös erillisen tulositonnaisen romutuspalkkion selvittäminen on tärkeää osana sosiaalisesta ilmatorahastosta rahoitettavia toimia.

Romutuspalkkio muuhun kuin auton hankintaan

Vuoden 2020 - 2021 romutuskampanjassa romutuspalkkio myönnettiin uuden auton hankinnan lisäksi sähköavusteiselle polkupyörälle, joukkoliikenteen kausilipulle tai joukkoliikenteen matkustusoikeutta sisältävälle yhdistämispalvelulle. Hallituksen esityksessä esiin nostetun, vuoden 2020 - 2021 kampanjan jälkeen toteutetun kyselyn tuloksista tiedetään, että merkittävä osa romutuspalkkiota hyödyntäneistä hankki palkkion avulla sähköavusteisen polkupyörän.

Esityksestä poiketen Helsingin kaupunki pitää tärkeänä, että romutuspalkkiota myönnettäisiin vuosille 2026 - 2027 ajoitetussa romutuspalkkiokampanjassa myös sähköavusteisille polkupyörille ja joukkoliikennelipuille. Tämä kannustaisi esimerkiksi kahden auton kotitalouksien siirtymää autopainotteisesta liikkumisesta kestäviin kulkumuotoihin ja tehostaisi edelleen päästövähennysvaikutuksia. Nämä lisäykset romutuspalkkion käyttämismahdollisuuksiin toisivat kannustimen laajemman joukon hyödynnettäväksi sähköavusteisten pyörien ja joukkoliikennelippujen matalampien hintojen vuoksi.

Salminen Kaarina
Helsingin kaupunki - Pormestari 4.8.2025 § 46